

Preparace ptactva podle metod Petera Sunesena

Pavel Višňák

Abstrakt

Tato publikace kompletně popisuje preparátorské metody dánského ornitologického preparátora Petera Sunesena, který je trojnásobným držitelem evropského a světového prvenství v preparaci ptactva. Metody byly sepsány po dvou master kurzech, které jsem u Petera v roce 2012 absolvoval. Jsou velice podrobně rozebrány a vyhodnoceny. Pro lepší pochopení problematiky jsem pořídil mnoho fotografií, které jsou vloženy mezi text.

Obsah

1. Příprava kůže ptáka před navléknutím na model	5
1.1. Příjem a balení ptáka.....	5
1.2. Stahování.....	5
1.3. Stahování křídla.....	5
1.4. Hlavní řez.....	5
1.5. Odštípnutí křídel od těla.....	6
1.6. Stahování hlavy.....	6
1.7. Čištění kůže, lebky a končetin.....	10
1.8. Odmaštění kůže ve vodní lázni.....	11
1.9. Máčení kůže do lihu.....	11
1.10. Tumblerování.....	12
1.11. Vyfoukání pilin z kůže.....	12
1.12. Balení kůže.....	12
2. Anatomie ptactva.....	14
2.1. Kostra ptáků.....	14
2.2. Zobák.....	14
2.3. Lebka.....	14
2.4. Obratle.....	14
2.5. Žebra.....	15
2.6. Kost hrudní.....	15
2.7. Přední končetina.....	15
2.8. Zadní končetina.....	15
2.9. Pánev.....	16
3. Natahování kůže na model.....	21
3.1. Krátký křídelní drát – Short Wing Wire.....	21

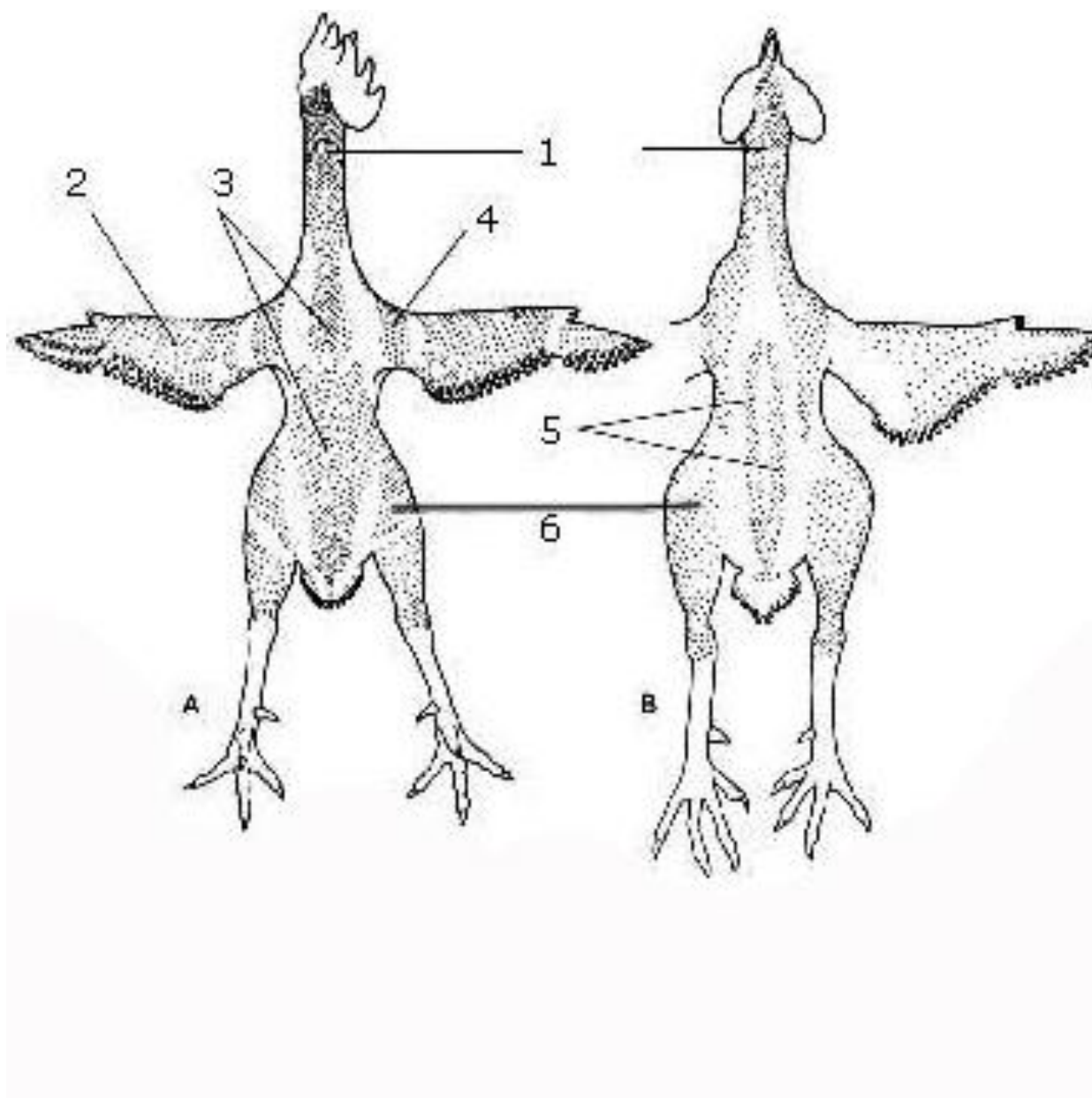

3.2. Dlouhý křídelní drát - Long wing wire.....	21
3.3. Lepení krku do hlavy.....	22
3.4. Modelování hlavy a usazování očí.....	22
3.5. Čištění a úprava hlavy, fixace křídel do modelu, natírání kůže L1.....	25
3.6. Fixace stojáků.....	25
3.7. Ocas.....	26
3.8. Dokončení ptáka, popř. balení.....	27
4. Doplnující fotografie.....	30 - 34
5. Použitá literatura.....	35
6. Poznámky.....	36 - 40

Obr. č. 25 – pernice a nažiny ptáka

Pěrnice a nažiny:

A - hřbetní, B - břišní strana,

1 - pěrnice hlavová, 2 - křídelní, 3 - hřbetní, 4 - ramenní, 5 - břišní, 6 – stehenní

2. Anatomie ptactva

2.1. Kostra ptáků

Kostra, skelet (skeleton) ptáků se vyznačuje pevností a lehkostí, její hmotnost tvoří asi 1/10 hmotnosti ptáka. Pevnosti se dosahuje srůstem četných kostí na lebce, hrudní a křížové oblasti a na končetinách. Lehkost je zajištěna vymizením zbytečných prvků (ocasní část páteře) a dřeně četných kostí, jež jsou pak duté (pneumatizované). Vzájemná komunikace kostí se vzdušnými vaky umožňuje přechod zánětlivých procesů z kostí (např. osteomyelitidy při frakturách) do vzdušných vaků a naopak (aspergilóza). Na rozdíl od savců, kde zbytky původního chrupavčitého skeletu zůstávají místy zachovány, jsou chrupavky v těle ptáků (až na malé výjimky) záhy nahrazovány kostmi. Kostí ptáků začínají kostnatět již za embryonálního života; na rozdíl od kostí savců obsahují vyšší procento vápenatých solí, takže jsou tvrdší, ale tím i křehčí.

2.2. Zobák

Čelisti jsou bez zubů a jsou přeměny v rohovitý pokožkový útvar – zobák (rostrum). Jeho podkladem jsou kosti horní a dolní čelisti, obě vzhledem k lebce pohyblivé. Zobák má tvar odpovídající způsobu výživy ptáka; u masožravých jsou hrany zobáku ostré a svírají se jako ramena nůžek, kdežto u většiny býložravých jsou hrany tupé a mohou se mezi nimi drtit i semena a plody. Na konci horní části zobáku bývá rohovitá destička (nehet).

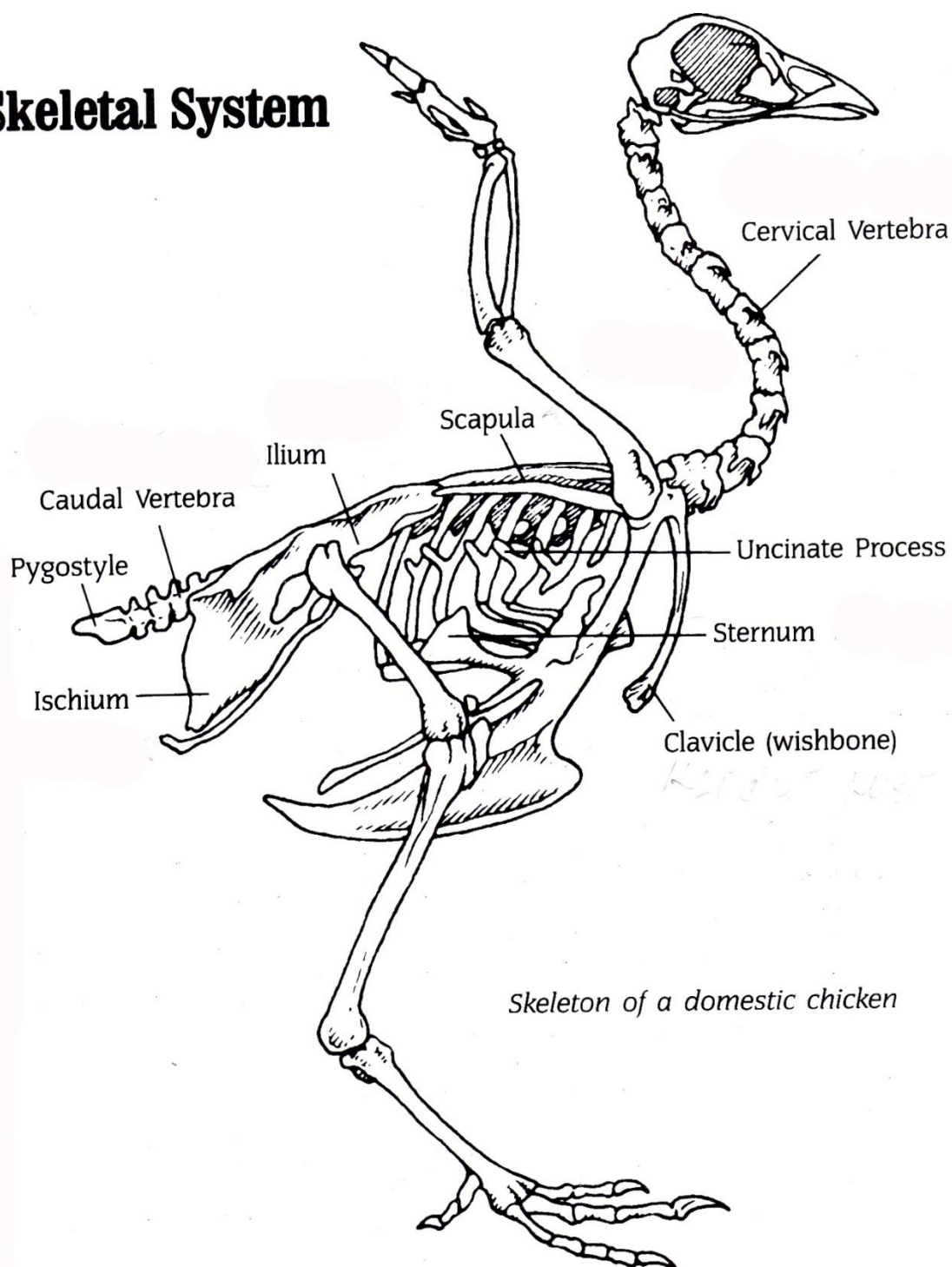
2.3. Lebka

Lebka ptáků je v zásadě plazího typu, liší se však zvětšením mozkovny a očnic a redukcí některých kostí. Čichová krajina je oddělena od mozkovny velkou meziočnicovou přepážkou (septum interorbitale) jako u plazů. Většina hlavových kostí je pneumatizována. Lebeční kosti v dospělosti srůstají v nedílný celek, takže švy nejsou patrné. Na vypouklé dorzální straně kosti čelní se u některých hrabavých ptáků objevují kostní výrůstky. U perliček je to kuželovitý, ze stran zploštělý výběžek vyplněný spongiózou. U kachen a husy v místech spojení kostí nosních a čelních zřetelná nepárová jamka, v níž je uložena nosní žláza. Kostní podklad jazyka u ptáků tvoří jazyka (apparatus hyobranchialis s. hyoideus). Týlní krajina se napojuje na páteř pouze jedním týlním kloubem na 1. obratel páteře (atlas).

2.4. Obratle

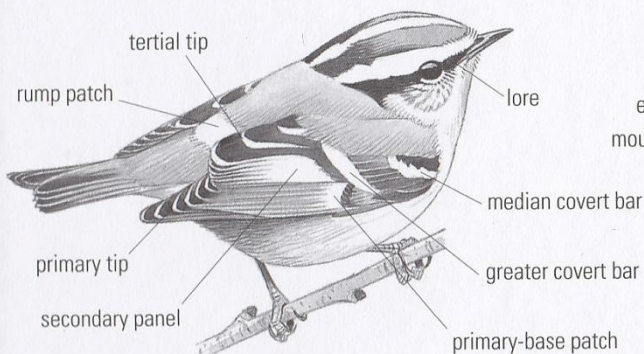
Obratle, pokud nejsou srostlé, jsou spojeny chrupavčitě meziobratlovými destičkami. Krčních obratlů (vertebrae cervicales) je proměnlivý počet (10-26). U hrabavých (kur, krůta, perlička) je 14, u kachen 14-15, u husy 17-18 a u holuba 12-13 krčních obratlů. Krk je velmi pohyblivý. Hrudních obratlů (vertebrae thoracicae) je 3-10 (u kura a holuba 7, u husy a kachny 9). Jsou vzájemně málo pohyblivé a někdy (např. u kura a holubů) z nich 2-5 úplně srůstá v tzv. notarium (os dorsale) a jen 1 nebo 2 zůstávají volné. Dalších 11-23 obratlů (poslední hrudní, všechny bederní a křížové a 1-2 ocasní obratle) srůstá v mohutnou kost bedrokřížovou (os pelvium), která se u ptáků nazývá synsacrum a je pevně srostlá s pánví. Zbývajících 5-8 plochých ocasních obratlů (u kura 5, u vrubozubých 6) jsou v

Skeletal System

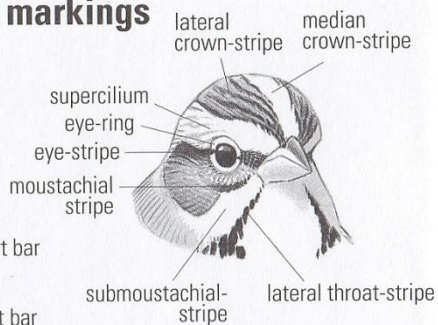

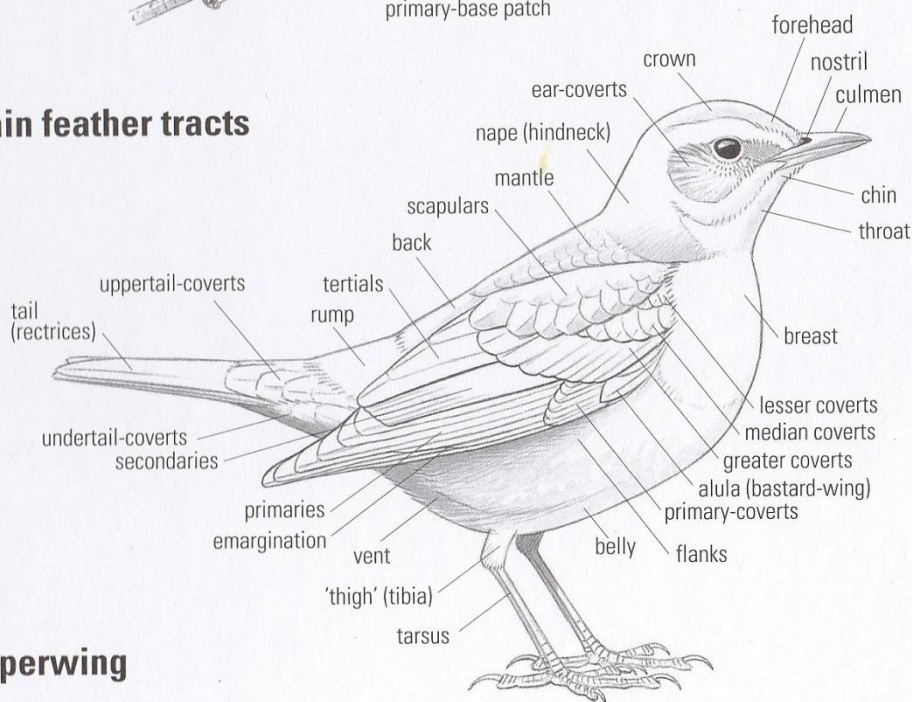
Plumage markings

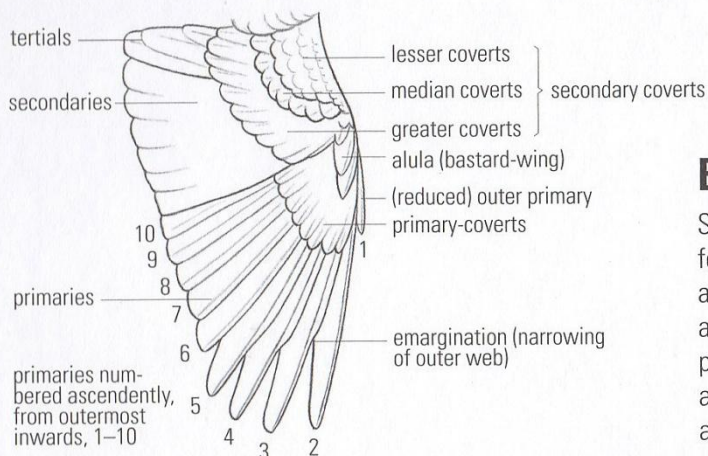
Head markings

Main feather tracts

Upperwing

Bird 'topography'

Some useful terms for main feather tracts and common plumage markings when describing a songbird (passerine). See also p. 133 for topography of a wader, and p. 178 for topography of a gull.

3.8. Dokončení ptáka, popř. balení

Zbývá natřít břišní pernice a zbytek nažin, které jsme nenatřeli. Z boku zadní části modelu vložíme přiměřené množství lněné koudele. Pokud ptáka budeme dodělávat během pár hodin, ještě před sešitím napustíme .....

.....zbývá ještě důkladně natřít křídla. Pokud nebudeme ptáka dělat ihned, vložíme ho do čistého igelitu, vytlačíme z něj vzduch, označíme a uzavřeme (obr. č. 52).

Obr. č. 52 (foto VP)

